

Důležité faktory pro profitabilní chov prasat při výskytu ileitidy

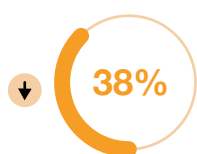
MSD AH

Všichni víme, jak obtížné je zabývat se chovem prasat v dnešní době. Chovatelé musí znát všechny aspekty chovu prasat od způsobu kontroly procesů přes zdravotní normy až po zásady pohody zvířat a principy udržitelnosti. A jakoby ani to nestačilo, je nutno ještě zvládat situaci, kdy jsou v chovu přítomna některá infekční onemocnění bez dostatečné možnosti diagnostiky a léčby. Pak dochází ke zhoršení růstu prasat a majitelé jsou nuceni vydávat více peněz na krmivo, léky a způsoby řízení chovu.

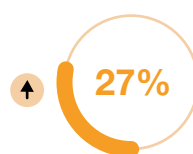
Jedná se konkrétně o případ porcinní proliferativní enteropatie (PPE) známé také jako **ileitida** nebo porcinní intestinální adenomatóza (PIA). Toto onemocnění vyvolává bakterie *Lawsonia intracellularis* (LI), která napadá mnoho druhů savců, zvláště však prasata během období předvýkrmu a výkrmu. LI se nachází opravdu v každém evropském chovu prasat, včetně těch s nejvyšší úrovní kvality zdraví. Navíc se tento patogen vyskytuje i v chovech s různými systémy produkce, a proto vykazuje tak vysokou prevalenci.

Ileitida zhoršuje celkovou užitkovost chovů, takže má následně negativní dopad na jejich ekonomické výsledky.

Ileitida zhoršuje celkovou užitkovost chovů, takže má následně negativní dopad na jejich ekonomické výsledky. Prasata s ileitidou vykazují výrazné zhošení funkce tenkého střeva až dochází ke zhoršení vstřebávání živin. Tento efekt má za následek zpomalení růstu, přestože spotřeba krmiva zůstává stejná. Horší růst se projevuje snížením denních přírůstků hmotnosti (ADG) a neefektivní přeměnou krmiva na přírůstek hmotnosti, což vede ke zvýšení hodnot konverze krmiva (FCR). Onemocnění může také vést ke zvýšené brakaci prasat a v některých případech je spojeno i s mortalitou.

Průměrné denní přírůstky (ADG) se výrazně snižují
(až o 38 %)

Konverze krmiva (FCR) vzrůstá
(až o 27 %)

Při onemocnění se objevuje větší variabilita hmotností porážených prasat, což ztěžuje optimální zpeněžení skupin takto postižených prasat. Těžší prasata je možno porážet dříve, ale velké problémy mohou být u prasat, která nedosáhla optimální porážkové hmotnosti. Pokud chov disponuje dostatečnými prostory, mohou být tato lehčí prasata vykrmována delší dobu (to znamená, že spotřebují větší množství krmiva). Jestliže ovšem chov prostory nemá, což je častý případ, je nutno porazit lehčí prasata v nižší hmotnosti, což představuje ztrátu ve výnosech i zisku daného chovu. To si chovatelé ale nemohou dovolit.

Ekonomické dopady ileitidy ve vašem chovu mohou být větší, než tušíte:

- V Evropě se ztráty odhadují **až na 5 euro na prase**.
- Během výkrmu ztráty v zemi jako je Austrálie, která má podobný typ produkce prasat jako Evropa, dosahovaly až **25 dolarů na prasnici a rok** (Cutler & Gardner, 1988).
- Ve Velké Británii byly ztráty v důsledku ileitidy vypočítány na úrovni **2 až 4 milionů liber za rok** (McOrist a kol., 1997).
- Zpráva* prof. Deralda Holtkampa z Iowaské státní univerzity z roku 2018 uvádí odhad ztrát způsobených ileitidou na konci období výkrmu na úrovni **mezi 5,98 a 16,94 dolary na jatečné prase** (tabulka 1).

Tabulka 1 Odhadovaná hodnota ztrát způsobených ileitidou v důsledku zhoršení ADG, FCR a mortality v chovech

	Chovy nepostižené ileitidou	Mírně postižené chovy ¹	Změna oproti nepostiženým chovům	Závažně postižené chovy Změna oproti nepostiženým chovům ²	Změna oproti nepostiženým
Průměrná živá hmotnost jatečného prasete (kg/prase)	126.20	123.10	-3.10	106.50	-19.70
Výnosy (\$/jatečné prase)	165.38\$	161.33\$	-4.06\$	139.69\$	-25.70\$
Náklady na produkci (\$/jatečné prase)	146.54\$	148.46\$	1.92\$	137.79\$	-8.75\$
Čistý zisk (\$/jatečné prase)	18.84\$	12.86\$	-5.98\$	1.90\$	-16.94\$

¹ Mírně postižené chovy

- ADG se snížilo z 0,90 na 0,87 kg/den (-3,0 %)
- FCR se zvýšila z 2,950 na 3,157 kg krmiva/kg přírůstku (+7,0 %)
- Mortality zůstala nezměněna

² Závažně postižené chovy

- ADG se snížilo z 0,90 na 0,73 kg/den (-19,0 %)
- FCR se zvýšila z 2,950 na 3,157 kg krmiva/kg přírůstku (+7,0 %)
- Mortality se zvýšila z 4,0 % na 5,0 % (+24 %)

*Holtkamp D., Ekonomické ztráty spojené s ileitidou, 2018.

Obvykle mluvíme o ileitidě jako o **neviditelném nepříteli**, protože se jedná o onemocnění, které mnohdy probíhá nepozorovaně.

Nejviditelnějším příznakem ileitidy je průjem. Pokud se ovšem v chovu vyskytuje chronická nebo subklinická forma onemocnění, průjem přítomen není. To znamená, že chorobu je těžké včas diagnostikovat. Lze říci, že **nejčastější forma ileitidy je subklinická** (což znamená, že se v chovu u prasat nevyskytují žádné zjevné klinické příznaky), takže dochází k výrazným ztrátám užitkovosti bez zjištění příčiny.

Akutní forma onemocnění se obvykle objevuje během posledních fází předvýkrmu, ale v poslední době se setkáváme s případy časnějšího onemocnění. Důvodem tohoto faktu je možná skutečnost, že již není možno používat profylakticky v krmivu antibiotika, která dříve tlumila časnější proliferaci bakterií. Zmíněná změna obrazu onemocnění znamená, že diagnostika ileitidy je ještě náročnější.

Jak lze bojovat s tak skrytým onemocněním?

Až do současné doby se toto bakteriální onemocnění léčilo pomocí orální medikace v pitné vodě nebo krmivu. Tento přístup přinesl krátkodobě dobré výsledky. Ale nebylo možné zaručit, že každé prase dostane poměrnou dávku medikace, takže se nejednalo o spolehlivou kontrolu onemocnění.

Navíc je tu tlak veřejnosti, která má zájem o maso z chovů bez použití antibiotik. Tento tlak je zvláště silný v celé Evropě a rozšířil se po celém světě: použití antibiotik u hospodářských zvířat je nyní pod drobnohledem všude na světě včetně Asie a amerického kontinentu.

V následujících letech bude použití antibiotik ještě více sledováno, a to následkem doporučení vydaných Světovou zdravotnickou organizací v globální zprávě o stavu rezistence na antibiotika v roce 2014. Jak můžeme vidět stále častěji v Evropské unii, omezení použití antibiotik budou stále striktnější s možnou kontrolou podávaných množství. Na základě tohoto pohledu lze říci, že rozhodnutí o zdraví v chovech budou ovlivňována nejen účinností opatření nebo náklady na léčbu, ale stále více také potřebou snížit dávky použitých antibiotik.

Pokud chceme účinně bojovat proti ileitidě, je nutno zvážit použití profylaktických opatření, jako jsou depopulace, čištění a dezinfekce. Pro dosažení účinné a dlouhodobé kontroly onemocnění se vyplatí konzultovat situaci s veterinářem, aby se zabránilo opakovaným infekcím chovu.

Hlavní opatření, která je nutno opakovaně provádět s cílem zabránit vstupu ileitidy na farmu a vyhnout se jejímu rozšíření jsou:

Monitorování: výskyt průjmů, zhoršení parametrů užitkovosti (ADG a FCR), nerovnoměrné skupiny prasat. Proberte situaci s vaším veterinářem.

Maximální důraz na **čištění a dezinfekci**.

Deratizace.

Po vzplanutí ileitidy se doporučuje **na určitou dobu zastavit produkci prasat**.

Nezapomeňte na **imunizaci prasniček**.

Uvažujte o **vakcinaci** (lepší výsledky jsou při individuální aplikaci)

Pro dosažení lepší kontroly onemocnění je nutné si uvědomit, jaké jsou důležité principy při přenosu ileitidy:

Prasata se infikují kontaktem s **trusem nebo kontaminovanými nástroji**, a to nejenom v období, kdy postižení jedinci bakterie vylučují. Jedná se o mnohem delší periodu, protože **LI přežívá po vyloučení z organismu v prostředí alespoň dva týdny**. Další riziko představují **hlodavci (krysy a myši)**, kteří mohou být přenašeči onemocnění, takže jejich přítomnost v chovu je nutno omezit.

Na závěr lze říci, že ileitida se vyskytuje prakticky v každém chovu bez ohledu na jeho zdravotní status. Probíhá totiž často v subklinické formě, ale má velký negativní dopad na ekonomiku chovu.

Neexistuje zázračné řešení vhodné pro všechny populace prasat, takže nejlepší formu ochrany před ileitidou je nutno zvolit na základě individuálního charakteru daného chovu. S veterinářem je možno se poradit o preventivních opatřeních. A nezapomeňte, že hlavním pomocníkem při potlačení ztrát je prevence.